

دکتر علیرضا سلطانی

تالاب هورالعظیم زمانی یکی از سرمایه‌های مهم زیست‌محیطی کشور و یک منبع مهم اقتصادی در خوزستان بود. منطقه‌ای که با گامیوش‌هایش و فراورده‌های لبنی آن شناخته می‌شد. تالابی که در دهه‌های اخیر در چند مقطع مورد آسیب جدی قرار گرفت. یکی از مهم‌ترین آنها اقدام ترکیه در ساخت ۱۳۰ سد روی رودخانه‌های دجله و فرات و کاهش ۷۰درصدی آب در منطقه هورالعظیم بوده، اما آسیب ناشی از جنگ تحمیلی، خشک‌سالی و فعالیت‌های نفتی در دشت آزادگان نیز بی‌اثر نبوده است. بحرانی‌شدن حیات هورالعظیم و ظهور پدیده گردوغبار، توجه‌ها را بیش‌ازپیش به سمت خود جلب کرد. تا جایی که به منظور حفاظت از این تالاب اقدامات گسترده‌ای در سال‌های گذشته انجام شد که ایجاد خاکریز مرزی از شمال به جنوب به وسیله وزارت نیرو و جلوگیری از ورود آب به عراق یکی از روش‌ها برای مدیریت آب و جلوگیری از مرگ ۱۳۰ هزار هکتار از تالاب بود. وزارت نفت نیز با وجود اهمیت توسعه میادین مشترک با عراق و لزوم برداشت از این میدان‌ها برای جبران عقب‌ماندگی برداشت از ذخایر نفتی، راه دشواری در پیش داشت. در واقع با آغاز عملیات اجرایی میدان نفتی آزادگان جنوبی در سال ۸۴ و آزادگان شمالی در سال ۸۷ حفاظت از تالاب یکی از اولویت‌ها در پروژه‌های غرب کارون محسوب می‌شد و پیش از آغاز عملیات، مطالعات زیست‌محیطی آن انجام شد. این در حالی است که بخش عمده‌ای از عملیات توسعه‌ای میدان نفتی آزادگان شمالی، در تالاب هورالعظیم قرار دارد. به این منظور مقرر شده بود جاده‌ها و عملیات عمرانی با نگاه زیست‌محیطی ساخته شود. با وجود تهدیدهای جدی، توسعه غرب کارون با حساسیت بیشتری در دولت یازدهم دنبال شد. وزارت نفت به منظور احیای تالاب در یک سال اخیر ۳۰ میلیارد تومان اعتبار اختصاص داد که به گفته رئیس سازمان حفاظت محیط زیست با این اقدامات و همکاری وزارت نفت تاکنون ۶۳ درصد از تالاب هورالعظیم احیا شده است.

بحران تالاب‌ها و ظهور پدیده ریزگرد

تالاب هورالعظیم بخشی از تالاب‌های بزرگ

بین‌النهرین است. مساحت این تالاب‌ها تا سال ۱۹۹۰ به دو میلیون هکتار می‌رسید، در این سال به واسطه اشغال کویت از سوی عراق، آمریکا به عراق حمله کرد و سبب شد یک فاجعه زیست‌محیطی از سوی رژیم صدام به بار آید. البته ماجرای خیزش شیعیان عراق در جریان انتفاضه شعبانیه نیز یکی دیگر از دلایل ازبین‌بردن تالاب‌های عظیم بین‌النهرین از سوی صدام بود. او به این بهانه که مبارزان و مخالفان شیعه در تیزارها و مخفیگاه‌های این تالاب‌ها پنهان می‌شوند، نخست همه تالاب‌ها را خشک کرد و سپس دستور داد همه تیزارها به آتش کشیده شود. وی دستور ساخت کانالی به طول ۵۰ کیلومتر و عرض دو کیلومتر داد تا از این طریق، آب تالاب‌های منتهی به بین‌النهرین را تخلیه کند. این روند ادامه داشت و تا سال ۲۰۰۰ شاهد خشک‌شدن ۸۰ تا ۹۰ درصد کل تالاب‌ها بودیم به‌طوری‌که سازمان ملل از آن به عنوان فاجعه زیست‌محیطی یاد کرد. از کل دو میلیون هکتار تالاب‌های بزرگ بین‌النهرین، ۴۰۰ هزار هکتار مختص به هورالعظیم است که از این

مقدار ۱۵۰ هزار هکتار آن در ایران قرار دارد. این عملیات صدام سبب شد تا از سال ۲۰۰۲ شاهد بروز نخستین ریزگردها باشیم و دومیلیون هکتاری که بزرگ‌ترین کانون اکوسیستم‌های آبی دنیا بود، به عنوان بزرگ‌ترین سپر گردوغبار استان خوزستان، غرب عراق و سوریه از میان رفت و منطقه دیگر رطوبت نداشت. سپس دما و ریزگردها افزایش یافت.

خشک‌سالی، بلای هورالعظیم

تالاب هورالعظیم از پنج حوضچه تشکیل شده است که شماره‌های یک و دو آن در طرح توسعه میدان نفتی آزادگان شمالی قرار دارد. بخشی از این پروژه نیز در حوضچه‌های سه، چهار و پنج است که مراحل حفاری را طی می‌کند. طرح میدان نفتی یاران شمالی در نقطه

صفر مریز در حوضچه شماره چهار اجرا می‌شود که عملیات آن چند ماه دیگر ادامه خواهد داشت. در عین حال طرح توسعه میدان یاران جنوبی نیز در نقطه صفر مریز در حوضچه شماره پنج انجام می‌شود.
بالین‌حال در آبیگری با همان حقایه تالاب، شرکت ملی نفت و سازمان حفاظت محیط زیست دخیل نیستند و مدیریت آن بر عهده وزارت نیرو و سازمان آب است. حقایه حدود ۸۰ میلیون مترمکعب در ساعت، سال گذشته پاسخ‌گوی تالاب‌ها نبود. این مسئله سبب ایجاد گمانه‌زنی‌هایی شد که عملیات صنعتی موجب خشک‌شدن حوضچه‌های شماره سه و چهار شده درحالی‌که از بالادست، آبی برای راهسازی وجود نداشت. افزون بر این، بارش‌های کم یکی از دلایل اصلی

نفت و انرژی

وزارت نفت به تعهدات خود عمل کرد

هورالعظیم زنده است

خشک‌سالی تالاب‌ها در سال‌های اخیر به شمار می‌رود که برای خطوط لوله نفتی نیز خطرآفرین است، زیرا تیزارها به اثر کم‌آبی، از خود گاز متان تولید می‌کنند و این مسئله سبب آتش‌سوزی می‌شود، بنابراین شرکت متن برای پیشگیری از مشکل احتمالی در آن منطقه، ایستگاه آتش‌نشانی ایجاد کرده است. البته در سال ۱۳۹۰ به دلیل پایان سریع ساخت جاده‌های منتهی به چاه‌های نفت برای دسترسی‌های ضروری، شورای امنیت ملی مجوز بستن حوضچه‌های شماره سه و چهار، به مدت یک تا دو سال را داد و پس از پایان پروژه ساخت جاده‌ها، درچچه‌ها دوباره باز شدند. با وجود مشکلات پیش‌آمده، به دلیل بارندگی‌های نسبتاً زیاد امسال، کمیت (دبی) آب در درچچه‌های بالادست (سد و ز کرخه) به ۴۵۰ مترمکعب

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، نیازمند نگرشی جدی‌تر

مهم‌ترین بندهای ابلاغیه مقام معظم رهبری برای صنعت نفت کدام است؟

را که در مراحل بعدی یعنی مصرف قرار دارد هم با تدوین برنامه‌ای مشخص در بر گیرد. این موضوع در بند شانزدهم ابلاغیه نیز به شکل دیگری مورد توجه قرار گرفته است: «افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز و توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی)».

توسعه شرکت‌های غیردولتی: بند دوازدهم ابلاغیه رهبری، راهکاری را برای نیل به این هدف با تکیه بر اصل ۴۴ مشخص کرده است: «حمایت از تأسیس شرکت‌های غیردولتی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اکتشاف (نه مالکیت)، بهره‌برداری و توسعه میادین نفت و گاز کشور به‌ویژه میادین مشترک در چارچوب سیاست‌های کلی اصل ۴۴». اگر اراده‌ای برای توسعه فعالیت‌های بخش خصوصی در صنعت نفت به‌ویژه توسعه میادین وجود داشته باشد، قطعاً شرکت‌های داخلی از آن حد از توانمندی برخوردار هستند که بتوانند در این عرصه خوش بدرخشند. حمایت از تأسیس شرکت‌های

در ثانیه رسید و حوضچه‌های شماره سه و چهار پرآب شدند. برخلاف برخی گفته‌ها و گمانه‌زنی‌ها، بارش‌های کم از دلایل اصلی این خشک‌سالی‌ها به شمار می‌آمد.

اقدامات ضربتی وزارت نفت

برخلاف باور موجود به نظر می‌رسد هم‌زمانی فعالیت‌های توسعه میادین مشترک با بحران تالاب و خشک‌سالی، بخش عمده توجه‌ها را به صنعت نفت معطوف کرده؛ البته باید پذیرفت فعالیت نفتی با آلایندگی مواجه است که بخشی از آن را می‌توان کنترل کرد. ازاین‌رو تلاش برای مهار آلایندگی‌های نفتی در چند سال گذشته شدت گرفته است. یکی از اقدامات برای رهاشدن کنده‌های حفاری در محیط تالابی ساخت لندفیلد به‌منظور جمع‌آوری این کنده‌ها در بیرون از تالاب و با هماهنگی اداره کل محیط زیست استان خوزستان بود. همچنین به‌دلیل عبور برخی مسیره‌های نفتی از کنار تالاب، برای جریان تبادل آب محیط‌ها به‌وسیله حدود ۲۴۴ دهنه پل و با هماهنگی اداره کل محیط زیست استان خوزستان، جاده‌های اختصاصی دسترسی به فاصله ۵۰۰ متری از تالاب ساخته شد و ۳۹ دهنه پل دیگر نیز با هزینه ۱۵۳

میلیارد ریال در دستور کار قرار گرفت.

اقدام دیگر، ساخت تصفیه‌خانه‌ای مرکزی با ظرفیت هزارو ۲۰۰ مترمکعب در شبانه‌روز در غرب کارون بود که ابتدای سال ۹۵ به بهره‌برداری رسید و هم‌اکنون به‌طور میانگین روزانه ۷۵۰ تا ۸۵۰ متر مکعب پساب در آن تصفیه و برای آبیاری فضای سبز استفاده می‌شود. همچنین برای ساماندنی پسماند شهری ناشی از فعالیت کارگاه‌ها، قراردادی با شهرداری هویزه بسته و یک نماینده برای نظارت بر حمل زباله‌های شهری و تحویل آن به شهرداری معرفی شد تا براساس برنامه‌های ارسالی به شهرداری، هزینه کرایه پرداخت شود، درعین‌حال یک زباله‌سوز مرکزی نیز ایجاد شده است. از دیگر اقدامات می‌توان به تهیه برنامه جامعی با هماهنگی اداره کل محیط زیست

افزایش‌های تجدیدپذیر: «افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و نوین و گسترش نیروگاه‌های پرانده و کوچک‌مقیاس» عنوان بند سیزدهم ابلاغیه برنامه ششم توسعه است که اجرایی‌شدن بخش نخست آن یعنی افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و

نوین می‌تواند نقش مهمی در بهینه‌سازی مصرف و کاهش هزینه‌های ناشی از آن به‌ویژه در حوزه نفت و گاز داشته باشد. گازهای همراه نفت: «واگذاری طرح‌های جمع‌آوری، مهار، کنترل و بهره‌برداری از گازهای همراه تولید در کلیه میادین نفت و تأسیسات صنعت نفت به مردم» در بند پانزدهم ابلاغیه مورد توجه قرار گرفته است. فراموش‌کردن اصلی مهم به نام جمع‌آوری گاز گراهای همراه نفت همه‌ساله زیان‌های جبران‌ناپذیری در حوزه اقتصاد به کشور ما

غیردولتی در حوزه انرژی، یکی از مهم‌ترین گام‌هایی است که اگر با برنامه‌ای مدون برداشته شود، برنامه ششم توسعه می‌تواند حاصلی نیکو برای صنعت نفت کشور داشته باشد. انرژی‌های تجدیدپذیر: «افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و نوین و گسترش نیروگاه‌های پرانده و کوچک‌مقیاس» عنوان بند سیزدهم ابلاغیه برنامه ششم توسعه است که اجرایی‌شدن بخش نخست آن یعنی افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر و نوین می‌تواند نقش مهمی در بهینه‌سازی مصرف و کاهش هزینه‌های ناشی از آن به‌ویژه در حوزه نفت و گاز داشته باشد. گازهای همراه نفت: «واگذاری طرح‌های جمع‌آوری، مهار، کنترل و بهره‌برداری از گازهای همراه تولید در کلیه میادین نفت و تأسیسات صنعت نفت به مردم» در بند پانزدهم ابلاغیه مورد توجه قرار گرفته است. فراموش‌کردن اصلی مهم به نام جمع‌آوری گاز گراهای همراه نفت همه‌ساله زیان‌های جبران‌ناپذیری در حوزه اقتصاد به کشور ما

صنعت نفت ایران سرمایه‌های خارجی را جذب می‌کند

کرد. وی با اشاره به نیاز صنعت نفت به سرمایه‌گذاری در قالب برنامه ششم توسعه افزود، اگر جذابیت و انگیزه‌های لازم در صنعت نفت ایجاد شود بخش عمده‌ای از برآوردها برای سرمایه‌گذاری را می‌توان با سرمایه خارجی تأمین کرد. بختیار گفت: می‌توانیم از ظرفیت‌های بخش خارجی برای اکتشاف، توسعه و تولید به شکل کامل استفاده کنیم. بیژن زنگنه، روز یکشنبه، دوم آبان‌ماه، در «همایش بررسی الزام‌ها و چالش‌های قراردادهای مشارکت و ایزارهای مالی سرمایه‌گذاری در صنعت نفت» با اشاره به اینکه نفت بدون تردید موتور محرکه سرمایه‌گذاری و توسعه در کشور است، افزود: در برنامه ششم، صنعت نفت به ۲۰۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز دارد که سهم بخش بالادستی حدود ۱۳۰ میلیارد دلار است.

عضو مجمع نمایندگان خوزستان:

افزایش سرمایه‌گذاری نفتی سبب شتاب در روند توسعه خوزستان می‌شود

علت فعالیت‌های نفتی شکل گرفته، توسعه مراکز درمانی برای اقدام به‌موقع در زمان وقوع حوادث در صنعت نفت، تکمیل جاده جازیرا به امیدیه، توسعه فعالیت‌های فرهنگی واجتماعی، استفاده از امکانات ورزشی و فرهنگی و چند دستورال‌است: بنابراین این بخش در حضور وزیر نفت بررسی شد. وی گفت: مقرر شد با هماهنگی اعضای مجمع نمایندگان استان خوزستان، کارگروه ویژه میان مجمع ووزارت نفت شکل گیرد و موارد عنوان‌شده از سوی حاضران پیگیری شود. به گزارش شانا، دوشنبه اعضای مجمع نمایندگان استان خوزستان با وزیر نفت دیدار و گفت‌وگو کردند.

عضو کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس گفت: سرمایه‌گذاران خارجی علاقه‌مند به حضور در طرح‌های توسعه‌ای صنعت نفت ایران هستند؛ بنابراین بهترین بخشی که می‌تواند راه را برای جذب سرمایه خارجی هموار کند صنعت نفت است. علی بختیار در گفت‌وگو با خبرنگار شانا درباره ابعاد و اهمیت حضور شرکت‌های بزرگ بین‌المللی نفت و گاز در طرح‌های نفت و گاز ایران در قالب سازوکارهای مشخص، اظهار کرد: ایران برای تحقق رشد هشت‌درصدی اقتصاد و ایجاد موقعیت‌های شغلی پیش‌بینی‌شده در سال‌های اجرای برنامه ششم توسعه، به حدود ۷۰۰ تا ۸۰۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز دارد که در ارزیابی خوش‌بینانه می‌توان یک چهارم این عدد را از منابع داخلی و مقدار باقی‌مانده را از طریق سرمایه خارجی تأمین کرد.

عضو کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس گفت:

سرمایه‌گذاران خارجی علاقه‌مند به حضور در طرح‌های توسعه‌ای صنعت نفت ایران هستند؛ بنابراین بهترین بخشی که می‌تواند راه را برای جذب سرمایه خارجی هموار کند صنعت نفت است. علی بختیار در گفت‌وگو با خبرنگار شانا درباره ابعاد و اهمیت حضور شرکت‌های خارجی در طرح‌های نفت و گاز ایران در قالب سازوکارهای بزرگ بین‌المللی نفت و گاز در طرح‌های توسعه‌ای صنعت نفت و گاز ایران اظهار کرد: ایران برای جذب سرمایه‌های خارجی یک خط قرمز دارد آن هم تأمین منافع ملی و تکرانشدن قراردادهای نامناسب برای کشور است. نایب‌رئیس کمیسیون

انرژی افزود: در حضور شرکت‌های بین‌المللی که پیشینه‌ای مطلوب در تعامل با ایران دارند استقلال می‌کنیم و ممکن است از خطای برخی شرکت‌های خارجی که ایران را در زمان تحریم در تنگنا قرار دادند گذشت کنیم اما این اشتباه آنها از حافظه ملت ایران پاک نمی‌شود. این نماینده مجلس دهم گفت: شرکت‌هایی که در زمان اعمال تحریم‌ها با ایران همکاری مطلوب کردند، اکنون در فهرست اولویت برای توسعه همکاری‌های نفتی قرار دارند. وی افزود: برای توسعه همکاری با شرکت‌های خارجی، رویکرد ایران فقط به حضور شرکت‌های غربی معطوف نیست، ازاین‌رو، شرکت‌های بزرگ آسیایی که قادر به مشارکت با شرکت‌های داخلی در چارچوب قوانین جاری کشور هستند، برای همکاری نفتی در اولویت قرار دارند.

به‌درستی مورد توجه قرار گیرد می‌تواند تحولی جدی در این حوزه ایجاد کند. از این ۳۱ بند، ۸ بند به طور مستقیم و چند بند دیگر – همچون بندهای ۱۴، ۱۹، ۲۱ و ۲۸ – به طور غیرمستقیم با صنعت نفت مرتبط بوده است. توجه به این بندها اگر با برنامه‌ریزی دقیق و مدون و به تبع آن اجرایی صحیح توام شود، می‌تواند امیدها را برای توسعه صنعت نفت در برنامه ششم توسعه افزایش دهد تا برخلاف برنامه پنجم که سرنوشتی ناامیدکننده داشت، در برنامه ششم توسعه تحولی واقعی را در صنعت تجربه کنیم؛ اما مهم‌ترین بندهای این ابلاغیه درباره صنعت نفت کدام است؟ تغییر نگرش به نفت و گاز: در بند دهم این ابلاغیه به طور مشخص به تغییر نگرش به نفت و گاز اشاره شده و آمده است: «تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن، از منبع تأمین بودجه عمومی به «منابع و سرمایه‌های زاینده اقتصادی» و دامن‌شدن اساسنامه صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه موجود و واریز سالانه ۳۰ درصد از منابع

گروهی از قوای سه‌گانه مصوبه الگوی جدید قراردادی نفت را بررسی کردند

نایب‌رئیس مجلس گفت:

گروهی کارشناسی متشکل از دفتر مقام معظم رهبری، قوه قضائیه، دولت و نهادهای مربوطه، مصوبه دولت در زمینه قراردادهای نفتی را بررسی و تأیید کردند؛ بنابراین قرار نیست ما در مقابل گروه کارشناسی متشکل از همه نهادهای یادشده، بگوییم قبول داریم یا نداریم. مسعود پزشکیان، نایب‌رئیس مجلس شورای اسلامی، روز یکشنبه، ۹ آبان‌ماه، در حاشیه نشست علنی در جمع خبرنگاران و در پاسخ به پرسش شانا مبنی بر اینکه با وجود تأیید مصوبه دولت در زمینه الگوی جدید قراردادهای نفتی در هیات تطبیق و ابلاغ آن از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی، همچنان چند نماینده درباره رویه تأیید آن، پرسش‌هایی را مطرح می‌کنند، علت این موضوع چیست؟ گفت: نمی‌توان مانع پرسش نماینده شد.

نایب‌رئیس مجلس شورای اسلامی گفت: رویه طی‌شده در هیات تطبیق مناسب بوده است. ازاین‌رو، آنچه را که هیات تطبیق تأیید کرده، مورد پذیرش است. صنعت نفت باید از فناوری‌های روزآمد دنیا بهره گیرد. دو نماینده مجلس شورای اسلامی معتقدند که حوزه‌های تخصصی صنایع نفت و گاز نمی‌تواند جدا از فناوری‌های روزآمد دنیا فعالیت کند. علیرضا

خبرنگاران و در پاسخ به پرسش شانا مبنی بر اینکه با وجود تأیید مصوبه دولت در زمینه الگوی جدید قراردادهای نفتی در هیات تطبیق و ابلاغ آن از سوی رئیس مجلس شورای اسلامی، همچنان چند نماینده درباره رویه تأیید آن، پرسش‌هایی را مطرح می‌کنند، علت این موضوع چیست؟ گفت: نمی‌توان مانع پرسش نماینده شد.